

53. اور مैं اپنے نफ़سकी براअत (का दा'वा) नहीं करता, बेशक नफ़س तो बुराईका बहुत ही हुक्म देनेवाला है सिवाए उसके जिस पर मेरा रब रहम फ़रमा दे। बेशक मेरा रब बड़ा बख़्شनेवाला निहायत महरबान है।

54. और बादशाहने कहा : उन्हें मेरे पास ले आओ कि मैं उन्हें अपने लिए (मुशीरे) ख़ास कर लूँ, सो जब बादशाहने आपसे (बिल मुशाफ़ा) गफ़तगू़ की (तो निहायत मु-त-अस्सिर हुवा और) कहने लगा : (ऐ यूसुफ !) बेशक आप आजसे हमारे हां मुक्तदर (और) मो'तमद हैं (या'नी आपको इक़्तिदार में शरीक कर लिया गया है)।

55. यूसुफ (علیہ السلام) ने फ़रमाया : (आगर तुमने वाक़ई मुझसे कोई ख़ास काम लेना है तो) मुझे सरज़मीने (मिस्र) के ख़ज़ानों पर (वज़ीर और अमीन) मुकर्रर कर दो, बेशक मैं (उनकी) ख़ूब हिफ़ाज़त करने वाला (और इक़्तिसादी उमूर का) ख़ूब जाननेवाला हूँ।

56. और इस तरह हमने यूसुफ (علیہ السلام) को मुल्के (मिस्र) में इक़्तिदार बख़्शा (ताकि) उसमें जहां चाहें रहें। हम जिसे चाहते हैं अपनी रहमतसे सरफ़राज़ फ़रमाते हैं और नेकूकारों का अज्ज़ ज़ाए नहीं करते।

57. और यक़ीनन आखिरत का अज्ज़ उन लोगों के लिए बेहतर है जो ईमान लाए और रविशे तक़वा पर गामज़न रहे।

58. और (केहत के ज़माने में) यूसुफ (علیہ السلام) के भाई (ग़ल्ला लेने के लिए मिस्र) आए तो उनके पास हाज़िर हुए पस यूसुफ (علیہ السلام) ने उन्हें पेहचान लिया और वोह उन्हें न पेहचान सके।

١٣ الجزء
وَمَا أَبْرَئُ نَفْسِي هَذِهِ الْأَنْفُسَ
لَا مَآتَةً بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَأَحْمَ
رَأَيْتُ هَذِهِ الْغَفُورَ سَرِّ حِيمٌ
وَقَالَ الْمُلْكُ أَعْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصُهُ
لِنَفْسِي هَذِهِ فَلَمَّا كَلَمَهُ قَالَ إِنَّكَ
الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينُونَ أَمِينُونَ
⑤٣

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَرَّآءِ
الْأَرْضِ هَذِهِ حَفِظْ عَلَيْمٌ
⑤٤

وَكَذِيلَكَ مَكَنَّا لِيُوسُفَ فِي
الْأَرْضِ هَذِهِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ
يَشَاءُ طَرْصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ شَاءَ
وَلَا نُنْصِيْعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
وَلَا جُرْ أَلْأَخْرَةِ خَبِيرُ لِلَّذِينَ
أَمْتُوا وَكَلَوْا تَقُونَ
وَجَاءَ عَلَى حُوكَمِيُّوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ
فَعَرَفُهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ
⑤٥

59. और जब यूसुफ (ع) ने उनका सामान (ज़ादो मताअ) उन्हें मुहय्या कर दिया (तो) फरमाया : अपने पिदरी भाई (बिन यामीन) को मेरे पास ले आओ, क्या तुम नहीं देखते कि मैं (किस क़दर) पूरा नापता हूं और मैं बेहतरीन मेह्यान नवाज़ (भी) हूं।

60. पस अगर तुम उसे मेरे पास न लाए तो (आइन्दह) तुम्हारे लिए मेरे पास (ग़ले का) कोई पैमाना न होगा और न (ही) तुम मेरे क़रीब आ सकोगे।

61. वोह बोले : हम उसके भेजनेसे मु-त-अ़ल्लिक उसके बाप से ज़रूर तक़ाज़ा करेंगे और हम यक़ीनन (ऐसा) करेंगे।

62. और यूसुफ (ع) ने अपने गुलामों से फरमाया : उनकी रक़म (जो उन्होंने ग़ले के इवज़ अदा की थी वापस) उनकी बोरियों में रख दो ताकि जब वोह अपने घरवालों की तरफ़ लौटें तो उसे पेहचान लें (कि येह रक़म तो वापस आ गई है) शायद वोह (उसी सबब से) लौट कर आ जाए।

63. सो जब वोह अपने बालिद की तरफ़ लौटे (तो) कहने लगे : ऐ हमारे बाप ! (आइन्दह के लिए) हम पर ग़ला बंद कर दिया गया है (सिवाए इसके कि बिन यामीन हमारे साथ जाए) पस हमारे भाई (बिन यामीन) को हमारे साथ भेज दें (ताकि) हम (मज़िद) ग़ला ले आएं और हम यक़ीनन उसके मुहाफ़िज़ होंगे।

64. या'कूब (ع) ने फरमाया : क्या मैं इसके बारे में (भी) तुम पर उसी तरह ऐ'तिमाद कर लूं जैसे इससे कब्ल मैंने इसके भाई (यूसुफ (ع)) के बारे में तुम पर ऐ'तिमाद कर लिया था? तो अल्लाह ही बेहतर हिफ़ाज़त फरमानेवाला है और वोही सब महरबानों से ज़ियादह महरबान है।

وَلَيَا جَهَرْهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ
اَئْتُونِي بِآخِرِ لَكُمْ مِنْ آيِّكُمْ جَآلِدٌ
تَرُونَ آتِيَّ اُوْفِي الْكَيْلَ وَآتَاهُ خَيْرٌ
الْمُسْتَرِلِينَ ⑯

فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ
عَذِيرٌ وَلَا تَقْرِيبُونَ ⑯

قَالُوا سَنْرَا وَدْ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّ
لَفْعَلُونَ ⑯

وَقَالَ لِفَتْيَنِي وَاجْعَلُوا إِصْبَاعَهُمْ فِي
سِرَّ حَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا
أَنْقَلَبُوا إِلَى آهَلِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ⑯

فَلَمَّا رَأَجْعَوْا إِلَى آيِّهِمْ قَالُوا يَا بَانَا
مُنْعَةً مِنَ الْكَيْلِ فَأَنْسِلْ مَعْنَاهَا
أَخَانَ الْكَيْلَ وَإِنَّالَهَ لَحَفْظُونَ ⑯

قَالَ هُلْ أَمْنِكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا
أَمْنِتُكُمْ عَلَى آخِيهِ مِنْ قَبْلٍ طَفَالُهُ
خَيْرٌ حَفَاظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ⑯

65. جب انہوں نے اپنਾ سامਾਨ ਖੋਲਾ (ਤੋ ਉਸ ਮੌਜੂਦਾ) ਅਪਨੀ ਰਕਮ ਪਾਈ (ਜੋ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੌਟਾ ਦੀ ਗਈ ਥੀ, ਕੋਹ ਕੇ ਹਨੇ ਲਗੇ : ਏ ਹਮਾਰੇ ਵਾਲਿਦੇ ਗਿਰਾਮੀ ! ਹਮੇਂ ਔਰ ਕਿਆ ਚਾਹਿਏ? ਯੇਹ ਹਮਾਰੀ ਰਕਮ (ਭੀ) ਹਮਾਰੀ ਤਰਫ ਲੌਟਾ ਦੀ ਗਈ ਹੈ ਔਰ (ਅਥਵਾ ਤੋ) ਹਮ ਅਪਨੇ ਘਰਵਾਲੋਂ ਕੇ ਲਿਏ (ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ) ਗੁਲਾਲ ਲਾਏਂਗੇ ਔਰ ਹਮ ਅਪਨੇ ਭਾਈ ਕੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰੋਗੇ ਔਰ ਏਕ ਊਂਟ ਕਾ ਬੋਜ਼ ਔਰ ਜਿਧਾਦ ਲਾਏਂਗੇ, ਔਰ ਯੇਹ (ਗੁਲਾਲ ਜੋ ਹਮ ਪਹਲੇ ਲਾਏ ਹੋਏ) ਥੋੜੀ ਸਿਕੜਾਰ (ਮੌਜੂਦਾ) ਹੈ।

66. یਾ'ਕੂਬ (علیہ السلام) ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਮੈਂ ਇਸੇ ਹਾਰਗਿਜ਼ ਤੁਸ਼ਹਾਰੇ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਭੇਜੁਂਗਾ ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਤੁਮ ਅਲਾਹ ਕੀ ਕਸ਼ਮ ਖਾ ਕਰ ਸੁਝੇ ਪੁਖਾ ਵਾਡਾ ਦੀ ਦੀ ਕਿ ਤੁਮ ਇਸੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ (ਵਾਪਸ) ਲੇ ਆਓਗੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸਕੇ ਕਿ ਤੁਮ (ਸਥਕੋ ਕਹੀਂ) ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਾਏ (ਧਾ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਯਾ ਜਾਏ), ਫਿਰ ਜਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ یਾ'ਕੂਬ (علیہ السلام) ਕੋ ਅਪਨਾ ਪੁਖਾ ਅਫਦ ਦੇ ਦਿਯਾ ਤੋ یਾ'ਕੂਬ (علیہ السلام) ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ ਜੋ ਕੁਛ ਹਮ ਕੇਹ ਰਹੇ ਹੋਏ ਉਸ ਪਰ ਅਲਾਹ ਨਿਗੇ ਹਿਚਾਬਾਨ ਹੈ।

67. ਔਰ ਫਰਮਾਯਾ : ਏ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ! (ਸ਼ਹਰ ਮੌਜੂਦਾ) ਏਕ ਦਰਵਾਜੇ ਸੇ ਦਾਖਿਲ ਨ ਹੋਨਾ ਬਲਿਕ ਸੁਖਾਲਿਫ ਦਰਵਾਜ਼ੋਂ ਸੇ (ਤਕਸੀਮ ਹੋ ਕਰ) ਦਾਖਿਲ ਹੋਨਾ, ਔਰ ਮੈਂ ਤੁਸ੍ਹੇ ਅਲਾਹ (ਕੇ ਅਸੀਂ) ਸੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਤਾ ਕੇ ਹੁਕਮੇ (ਤਕਦੀਰ) ਸਿਰਫ ਅਲਾਹ ਹੀ ਕੇ ਲਿਏ ਹੈ। ਮੈਨੇ ਉਸੀ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਿਯਾ ਹੈ ਔਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਉਸੀ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਏ।

68. ਔਰ ਜਬ ਕੋਹ (ਮਿਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ) ਦਾਖਿਲ ਹੁਏ ਜਿਸ ਤਰਹ ਉਨਕੇ ਬਾਪਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਦਿਯਾ ਥਾ, ਕੋਹ (ਹੁਕਮ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਹ (ਕੀ ਤਕਦੀਰ) ਸੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਤਾ ਥਾ ਮਾਗਰ ਯੇਹ یਾ'ਕੂਬ (علیہ السلام) ਕੇ ਦਿਲ ਕੀ ਏਕ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ ਥੀ ਜਿਸੇ ਉਸਨੇ ਪੂਰਾ ਕਿਯਾ, ਔਰ (ਉਸ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ੀ ਤਦਵੀਰ ਕੋ ਲਾਵ ਭੀ ਨ ਸਮਝਨਾ ਤੁਸ੍ਹੇ ਕਿਆ ਖੁਕਾਰ) ਬੇਸ਼ਕ ਯਾ'ਕੂਬ (علیہ السلام) ਸਾਹਿਬੇ

وَ لَيْلَا فَتَّحُوا مَتَاعَهُمْ وَ جَدُوا
بِصَاعَتِهِمْ رُدَدْتُ إِلَيْهِمْ قَالُوا
يَا أَبَانَا مَا يَعْنِي طَهْرٌ بِصَاعَتِنَا
رُدَدْتُ إِلَيْنَا وَنَبَرْأَهُمْ لَا وَرَحْفَطْ
آخَانَا وَنَزَدَادْ كَيْلَ بَعْيَرْ طَذِيلَكْ
كَيْلَ بَسِيرْ ⑤

قالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى
تُؤْتُونَ مَوْتَقَامَنِ اللَّهِ لَتَأْتِنَّ بِهِ
إِلَّا أَنْ يُحَاطِبْكُمْ فَلَمَّا آتَاهُ
مَوْتَقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ
وَكَيْلَ ⑥

وَقَالَ يَبْنَى لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَايِّ
وَاحِدِي وَادْخُلُوا مِنْ أَبُوايِّ مُتَغَرِّرْ قَتْ
وَمَا أَعْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكِّلْ
وَعَلَيْهِ فَلِيَسْتَوْكِلُ الْمُسْتَوْكِلُونَ ⑦

وَ لَيْلَا دَخُلُوا مِنْ حَيْثُ أَمْرَهُمْ
أَبُوهُمْ مَا كَانَ يَعْنِي عَنْهُمْ مِنْ
اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ
يَعْقُوبَ قَضَهَا وَإِلَهَ لَدُو عِلْمٍ

इल्म थे इस बजह से कि हमने उन्हें इल्मे (खास) से नवाज़ा था मगर अक्सर लोग (इन हकीकतों को) नहीं जानते।

69- और जब वोह यूसुफ़ (ع) के पास हाजिर हुए तो यूसुफ़ (ع) ने अपने भाई (बिन यामीन) को अपने पास जगह दी (उसे आहिस्ता से) कहा : बेशक मैं ही तेरा भाई (यूसुफ़) हूं पस तू ग़म ज़दह न हो उन कामों पर जो ये ह करते रहे हैं।

70. फिर जब (यूसुफ़ ع) ने उनका सामान उन्हें मुहस्या कर दिया तो (शाही) प्याला अपने भाई (बिन यामीन) की बोरी में रख दिया बाद अज़ां पुकारनेवाले ने आवाज़ दी : ऐ क़ाफ़लेवालो ! (ठेहरो) यक़ीन तुम लोग ही चोर (मा'लूम होते) हो।

71. वोह उनकी तरफ़ मु-त-वज्जेह हो कर कहने लगे : तुम्हारी क्या चीज़ गुम हो गई है?

72. वोह (दरबारी मुलाज़िम) बोले : हमें बादशाह का प्याला नहीं मिल रहा और जो कोई उसे (दूढ़ कर) ले आए उसके लिए एक ऊंट का ग़ला (इन्धाम) है और मैं उसका ज़िम्मेदार हूं।

73. वोह कहने लगे ! अल्लाह की क़सम बेशक तुम जान गए हो (गे) हम इसलिए नहीं आए थे कि (जुर्म का इर्तिकाब कर के) ज़मीनमें फ़साद बपा करें और न ही हम चोर हैं।

74. वोह (मुलाज़िम) बोले : (तुम खुद ही बताओ) कि उस (चोर) की क्या सज़ा होगी अगर तुम झूटे निकले?

375. उन्होंने कहा : उसकी सज़ा ये है कि जिसके

لِمَا عَلِمْنَا وَلِكُنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ⑯

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ أَوْى إِلَيْهِ
أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخْوَكَ فَلَمَّا
تَبَسَّسُ بِهَا كَانُوا يَعْلَمُونَ ⑯

فَلَمَّا جَهَزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ
السِّقَايَةَ فِي سَارِحِلْ أَجْبِيُّشْمَ آذَنَ
مُؤَذِّنٌ أَيَّيْهَا الْعِبْرُ إِنَّكُمْ
لَسَرِقُونَ ⑯

قَاتُلُوا وَ أَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَمَّا
تَفْقِدُونَ ⑯

قَاتُلُوا لَفَقْدُ صَوَاعِلْمِلِكَ وَلِيَنْ جَاءَ
بِهِ حُمْلَ بَعِيْرِ وَأَنَابِهِ زَعِيمَ ⑯

قَاتُلُوا تَالِلِهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جَعَنَّا
لِنْفُسِسَ فِي الْأَرْضِ وَ مَا كُنَّا
سَرِقِينَ ⑯

قَاتُلُوا فَمَا جَزَآ وَهَ إِنْ كُنْتُمْ
كَذِبِينَ ⑯

قَاتُلُوا جَزَآ وَهَ مَنْ وَجَدَ فِي سَارِحِلْهَ ⑯

سماں مें سے وہ (پ्याला) بار آمد हो वोह खुद ही उसका بدلा है (या'नी उसीको उसके بدلे में रख लिया जाए), हम ज़ालिमों को इसी तरह सज़ा देते हैं।

76. پس یوسف (علیہ السلام) نے اپنے بھائی کی بوری سے پہلے انکی بُریِ یوں کی تلاشی شروع کی فیر (بیل آخیزیر) علیہ السلام کو اپنے (سے) بھائی (بین یامین) کی بُری سے نیکاں لیا۔ یون ہم نے یوسف (علیہ السلام) کو تدبیر باتا۔ وہ اپنے بھائی کو بادشاہ (میسٹر) کے کانٹوں کی رو سے (اس سیار بنانا کر) نہیں رکھ سکتے�ے مگر یہ کی (جیسے) اُلٹا چاہے۔ ہم جس کے چاہتے ہیں درجات بولند کر دेतے ہیں، اور ہر ساہیکے یلٹ سے اوپر (بھی) اک یلٹ والہ ہوتا ہے।

77. انہوں نے کہا : اگر اس نے چوری کی ہے (تو کوئی تاجی بنا نہیں) بے شک اس کا بھائی (یوسف) بھی اس سے پہلے چوری کر چکا ہے، سو یوسف (علیہ السلام) نے یہ بات اپنے دل میں (छپا) رکھی اور اسے ان پر جاہیر ن کیا، (دل میں ہی) کہا : تُمہرا ہاں نیہایت بُرگا ہے، اور اُلٹا ہبوب جانتا ہے جو کوچھ تُم بُرایا کر رہے ہیں।

78. وہ بولے : اے اُبڑی جے میسٹر! اس کے والید بडے مُعْمَم بُرگا ہے، آپ اس کی جگہ ہم میں سے کیسی کو پکड لے، بے شک ہم آپ کو اہم سان کرنے والوں میں پاتے ہیں।

79. یوسف (علیہ السلام) نے کہا : اُلٹا ہبوب کی پناہ کی ہم نے جس کے پاس اپنا سامان پا یا ہم اس کے سیوا کیسی (اور) کو پکड لے تو ہم جَالیمَوں میں سے ہو جائے گے۔

80. فیر جب وہ یوسف (علیہ السلام) سے مأمور ہو گئے تو

فُهُوجَازَأْهَطْ كَذِلَكَ نَجْزِي
الظَّلَمِيْنَ ⑤

فَبَدَأَ أَبَا عَبَيْتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءَ أَخْبِيْشَ
أَسْتَحْرَجَهَا مِنْ وَعَاءَ أَخْبِيْهَ
كَذِلَكَ كَذَنَا لِيُوْسَفَ مَا كَانَ
لِيَا خُدَّأَخَاهَ فِي دِيْنِ الْمُلِكِ إِلَّا أَنْ
يَسْأَءَ اللَّهُ طَرْفَعْ دَرَاجَتِ مَنْ
شَاءَ طَوْفَقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيْمِ ⑥

قَالُوا إِنْ يَسِيرُ فَقَدْ سَرَقَ أَخَاهَ
لَهُ مِنْ قَبْلٍ فَأَسَرَهَا يُوْسَفُ فِي
نَفْسِهِ وَلَمْ يُبِدِهَا لَهُمْ قَالَ
أَنْتُمْ شَرَّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَصْنُفُونَ ⑦

قَالُوا يَا يَهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَاسَيْنَا
كَبِيرًا فَحْدَ أَحَدَنَا مَكَانَةً إِنَّا
نَرِلَكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ⑧

قَالَ مَعَادَ اللَّهُ أَنْ تَأْخُذَ إِلَّا مَنْ
وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ لَمَّا إِذَا
لَظِيلُوْنَ ⑨

فَلَمَّا اسْتَيْسُوْمُنْهُ خَاصُّوْنَجِيَا

اللّٰہ اکبر ۱۳

अलाहिदगी में (बाहम) सरगोशी करने लगे, उनके बड़े (भाई)ने कहा : क्या तुम नहीं जानते कि तुम्हारे बापने तुमसे अल्लाहकी क़स्म उठवा कर पुछा वा'दा लिया था और इससे पहले तुम यूसुफ के हङ्क़में जो ज़ियादतियां कर चुके हो (तुम्हें वोह भी मा'लूम हैं) सो मैं इस सरज़मीन से हरगिज़ नहीं जाऊंगा जब तक मुझे मेरा बाप इजाज़त (न) दे या मेरे लिए अल्लाह कोई फ़ैसला फ़रमा दे, और वोह सब से बेहतर फ़ैसला फ़रमानेवाला है।

81. तुम अपने बापकी तरफ़ लौट जाओ फिर (जा कर) कहो : ऐ हमारे बाप ! बेशक आपके बेटेने चोरी की है (इस लिए वोह गिरफ्तार कर लिया गया) और हमने फ़क़त उसी बातकी गवाही दी थी जिसका हमें इल्म था और हम गैब के निगहबान न थे।

82. और (अगर आपको ऐ'तिबार न आए तो) उस बस्ती (वालों) से पूछ लें जिसमें हम थे और उस क़ाफिले (वालों) से (मा'लूम कर लें) जिसमें हम आए हैं, और बेशक हम (अपने कौल में) यक़ीनन सच्चे हैं।

83. या'कूब (عَلِيٌّ) ने फ़रमाया : (ऐसा नहीं) बल्कि तुम्हारे नफ़सोंने येह बात तुम्हारे लिए मरगूब बना दी है, अब सब्र (ही) अच्छा है, करीब है कि अल्लाह उन सबको मेरे पास ले आए, बेशक वोह बड़ा इल्मवाला बड़ी हिक्मतवाला है।

84. और या'कूब (عَلِيٌّ) ने उनसे मुंह फेर लिया और कहा : हाए अप्सोस ! यूसुफ (عَلِيٌّ की जुदाई) पर और उनकी आँखें ग़मसे सफेद हो गईं सो वोह ग़मको ज़ब्त किए हुए थे।

85. वोह बोले : अल्लाहकी क़स्म आप हमेशा

قالَ كَيْرُهُمْ أَلَمْ تَعْمَلُوا أَنَّ أَبَاكُمْ
قُدْ أَخْذَ عَلَيْكُمْ مَوْتِيقًا مِنَ اللَّهِ حَسْبًا
وَمِنْ قَبْلِ مَا فَرَطْتُمْ فِي يُوسُفَ
فَلَنْ أَبْرَحَ إِلَّا رُضِحتِي يَا ذَنَابِي
أَبِي أَوْ يَحْكُمُ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ
الْحَكِيمِينَ ۝

إِنْ جَعْوَلَى آلَ آبِيكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا
إِنَّ أُبْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا
بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ
حَفَظِيْنَ ۝

وَسُئِلَ الْقُرْيَةُ الَّتِي كُنَّا فِيهَا
وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا
وَإِنَّ الْأَصْدِقُونَ ۝

قالَ بَلْ سَوْلَتْ لَكُمْ أَنْقُسْكُمْ أَمْرًا
فَصَابِرْ جَيْلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ
يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَيْعاً إِنَّهُ هُوَ
الْعَلِيُّمُ الْحَكِيمُ ۝

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَفِيْعَ عَلِيٍّ
يُوسُفَ وَأَيْضَتْ عَيْنَهُ مِنْ
الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ۝

قَالُوا تَالَّهِ تَقْتُلُوا تَرْكُرْ يُوسُفَ

यूसुफ़ (ही) को याद करते रहेंगे यहां तक कि आप क़रीबे मर्ग हो जाएंगे या आप वफ़ात पा जाएंगे।

86. उन्होंने फ़रमाया : मैं तो अपनी परेशानी और ग़म की फ़रियाद सिर्फ़ अल्लाह के हुजूर करता हूं और मैं अल्लाह की तरफ़ से बोहुकुछ जानता हूं जो तुम नहीं जानते।

87. ऐ मेरे बेटो ! जाओ (कहीं से) यूसुफ़ (ع) और उसके भाई की ख़बर ले आओ और अल्लाह की रहमत से मायूस न हो, बेशक अल्लाह की रहमत से सिर्फ़ बोही लोग मायूस होते हैं जो काफ़िर हैं।

88. सो जब बोहुकुछ (दोबारह) यूसुफ़ (ع) के पास हाजिर हुए तो केहने लगे : ऐ अज़ीज़े मिस्र ! हम और हमारे घरवालों पर मुसीबत आन पड़ी है (हम शदीद क़हत में मुब्लिला हैं) और हम (येह) थोड़ी सी रक़म ले कर आए हैं सो (उसके बदले) हमें (ग़ल्लेका) पूरा पूरा नाप दे दें और (इसके अलावह) हम पर (कुछ) सदक़ा (भी) कर दें। बेशक अल्लाह ख़ैरात करनेवालों को ज़ज़ा देता है।

89. यूसुफ़ (ع) ने फ़रमाया : क्या तुम्हें मा'लूम है कि तुमने यूसुफ़ और उसके भाई के साथ क्या (सुलूक) किया था क्या तुम (उस वक्त) नादान थे।

90. बोहुकुछ बोले : क्या बाक़ई तुम ही यूसुफ़ हो? उन्होंने फ़रमाया : (हां) मैं यूसुफ़ हूं और येह मेरा भाई है बेशक अल्लाहने हम पर एहसान फ़रमाया, यक़ीनन जो शख़्स अल्लाहसे डरता और सब्र करता है तो बेशक अल्लाह नेकूकारों का अज्ज़ ज़ाए नहीं करता।

حَتَّىٰ تَكُونَ حَرَضًا وَتَكُونَ مِنْ

الْمُلْكِيْكِينَ ⑮

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوْبَثِيْ وَحُزْنِيْ إِلَىٰ

اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ⑯

لِيَنِيْ أَدْهُبُوْفَتَ حَسِسُوا مِنْ يُوسُفَ

وَأَخْبِيْهُ وَلَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ طَ

إِنَّهُ لَا يَأْيِسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا

الْقَوْمُ الْكُفَّارُونَ ⑰

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا يَعْيَا

الْعَزِيزُ مَسَاءً أَهْلَكَنَا الصَّرْرَ وَجَنَّا

بِصَاعَةٍ مُّرْجِلَةٍ فَأَوْفَ لَنَا الْكَيْلُ

وَتَصَدَّقَ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَعْزِزِي

الْمُتَصَدِّقِينَ ⑱

قَالَ هُلْ عَلِيْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ

بِيُوسُفَ وَأَخْبِيْهِ إِذَا نُتْمُ جَهَلُونَ ⑲

قَالُوا عَرَانِكَ لَا نَتْ يُوسُفُ طَ قَالَ

أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا آخِيٌّ قَدْ مَنَّ اللَّهُ

عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصِيرُ فَإِنَّ

اللَّهُ لَا يُفْسِدُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ⑳

91. वोह बोल उठे : अल्लाह की क़सम ! बेशक अल्लाहने आप को हम पर फ़ज़ीलत दी है और यक़ीनन हम ही ख़ताकार थे ।

92. यूसुफ़ (عليه السلام) ने फ़रमाया : आजके दिन तुम पर कोई मलामत (और गिरफ़त) नहीं है, अल्लाह तुम्हें मुआफ़ फ़रमा दे और वोह सब महरबानों से ज़ियादह महरबान है ।

93. मेरा येह क़मीज़ ले जाओ, सो इसे मेरे बापके चेहरे पर डाल देना, वोह बीना हो जाएंगे, और (फिर) अपने सब घरवालों को मेरे पास ले आओ ।

94. और जब क़ाफ़ला (मिस्र से) रवाना हुवा उनके वालिद (या'कूब) (عليه السلام) ने (किन्ध़ान में बैठे ही) फ़रमा दिया : बेशक मैं यूसुफ़ की खुशबू पा रहा हूं अगर तुम मुझे बुढ़ापे के बाइस बेहका हुवा ख़्याल न करो ।

95. वोह बोले : अल्लाहकी क़सम यक़ीनन आप अपनी (उसी) पुरानी महब्बत की खुद रफ़तारी में हैं ।

96. फिर जब खुशखबरी सुनानेवाला आ पहुंचा उसने वोह क़मीज़ या'कूब (عليه السلام) के चेहरे पर डाल दिया तो उसी वक्त उनकी बीनाई लौट आई, या'कूब (عليه السلام) ने फ़रमाया : क्या मैं तुमसे नहीं कहता था कि बेशक मैं अल्लाह की तरफ़ से वोह कुछ जानता हूं जो तुम नहीं जानते ।

97. वोह बोले : ऐ हमारे बाप ! हमारे लिए (अल्लाह से) हमारे गुनाहों की मग़फ़िरत तलब कीजिए, बेशक हम ही ख़ताकार थे ।

98. या'कूब (عليه السلام) ने फ़रमाया : मैं अनक़रीब तुम्हारे

قَالُوا تَالِلُهُ لَقَدْ أَثْرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا

وَإِنَّا كُنَّا لَخَطِيْبِينَ ⑯

قَالَ لَا تَثْرِيبٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ

يَعْفُرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَحْرَمُ

الرَّحِيمُونَ ⑰

إِذْ هُبُوا بِقَمِيْصِيْ هَذَا فَالْقُوْدُ عَلَى

وَجْهِهِ أَبِي يَاءِتِ بَصِيرًا وَأَتُوْنِي

بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ⑱

وَلَيَّا فَصَلَتِ الْعِيْرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي

لَا جِدُّ رِيْحَ يُوسُفَ كَوْلَا آنَ

نُعْنُدُونَ ⑲

قَالُوا تَالِلُهُ إِنَّكَ لَفِي صَلَلِكَ

الْقَدِيرِيْمَ ⑳

فَلَمَّا آتُنْ جَاءَ الْبِشِيرُ أَنْقَمَهُ عَلَى

وَجْهِهِ فَأَسْتَدَّ بَصِيرًا حَقَالَ آمِنُ

أَقْلُ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا

لَا تَعْلَمُونَ ㉑

قَالُوا يَا بَانَا اسْتَغْفِرُ لَنَا ذُنُوبَنَا

إِنَّا كُنَّا لَخَطِيْبِينَ ㉒

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي

لی� اپنے رہسے بخشش تالبا کر رکھا، بے شک وہی
بड़ا بخشانے والा نیہا یات مہربان ہے

99. فیر جب وہ (سب افسار دے کھانا) یوسف (علیہ السلام) کے پاس آئے (تھے) یوسف (علیہ السلام) نے (شہر سے باہر آ کر ہجرا رہا سواریوں، فوجیوں اور لوگوں کے ہمراہ شاہی جو لوس کی سوتھ میں انکا ایسٹ کواں کیا اور) اپنے مان بھاپکو تا' جیمان اپنے کریب جگہ دی (یا انہے اپنے گلے سے لگا لیا) اور (خوش آمدید کہتے ہوئے) فرمایا : آپ میں میں داری خلیل ہو جائے اگر انکا ہونے کا ہا (تو) انہوں اُفیضت کے ساتھ (یہیں کیا جائے) ।

100. اور یوسف (علیہ السلام) نے اپنے والیدن کو ٹپر تکھن پر بیٹا لیا اور وہ (سب یوسف (علیہ السلام) کے لیے سجادہ میں گیر پڑے، اور یوسف (علیہ السلام) نے کہا : اے ابجا جان ! یہ میرے (उس) خواب کی تا' بیر ہے جو (بہت) پہلو آیا تھا (اکسر مفسرین کے نجدیک یہ سچے چالیس سال کا اُرسا گجر گیا تھا) اور بے شک میرے رہنے والے سچ کر دیکھا ہے، اور بے شک یہ سچے مुझ پر (بड़ا) ادھسان فرمایا جب مुझے جل سے نیکالا اور آپ سبکو سہرا سے (یہاں) لے آیا اسکے باوجود کہ شیطان نے میرے اور میرے بھائیوں کے درمیان فساد پیدا کر دیا تھا، اور بے شک میرا رہ جس چیز کو چاہے (اپنی) تدبیر سے آسائی فرمائے، بے شک وہی خوب جانے والے بडی ہیکم تھا۔

101. اے میرے رہ ! بے شک تو نے مुझے سلطنت اُتا فرمایا اور تو نے مुझے خوابوں کی تا' بیر کے ایلمس سے نوازا، اے آسماں اور جسمیں کے پیدا فرمائے والے ! تو دنیا میں (بھی) میرا کار سا ج ہے اور آخریت میں (بھی) ।

إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ⑨٨

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوْيَ إِلَيْهِ
أَبَوَيْهِ وَقَالَ أَدْخُلُوا مَصْرَ
إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَمْنِينَ ⑨٩

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُولَةَ
سُجَّدًا وَقَالَ يَا بَتَ هَذَا تَأْوِيلُ
رُؤْيَايَيِّ مِنْ قَبْلٍ قَدْ جَعَلَهَا سَابِقٌ
حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ إِنِّي إِذَا حَرَجْتُ
مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَكُمْ مِنْ
الْبَيْدُو مِنْ بَعْدِ أَنْ تَرَأَتِ الشَّيْطَانُ
بَيْنِي وَبَيْنِي إِخْوَنِي إِنَّ رَبِّي
لَطِيفٌ لَمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيُّمُ
الْحَكِيمُ ⑩٠

رَأَيْتُ قَدْ أَتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ
وَعَلَمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
فَاطَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَاتِنْتَ

मुझे हालते इस्लाम पर मौत देना और मुझे सालेह लोगों के साथ मिला दे।

102. (ऐ हबीबे मुकर्रम!) येह (किस्सा) गैबकी ख़बरों में से है, जिसे हम आपकी तरफ़ वही फ़रमा रहे हैं, और आप (कोई) उनके पास मौजूद न थे जब वोह (बिरादराने यूसुफ़) अपनी साज़िशी तदबीर पर जमा' हो रहे थे और वोह मक्को फ़रेब कर रहे थे।

103. और अक्सर लोग ईमान लानेवाले नहीं हैं अगरचे आप (कितनी ही) ख़्वाहिश करें।

104. और आप उनसे इस (दा'वतो तबलीग) पर कोई सिला तो नहीं मांगते, येह कुरआन जुमला जहानवालों के लिए नसीहत ही तो है।

105. और आस्मानों और ज़मीनमें कितनी ही निशानियां हैं जिन पर उन लोगों का गुज़र होता रेहता है और वोह उनसे सर्फ़े नज़र किए हुए हैं।

106. और उनमें से अक्सर लोग अल्लाह पर ईमान नहीं रखते मगर येह कि वोह मुशरिक हैं।

107. क्या वोह इस बातसे बे ख़ौफ़ हो गए हैं कि उन पर अल्लाह के अज़ाब की छा जानेवाली आफ़त आ जाए या उन पर अचानक कियामत आ जाए और उन्हें ख़बर भी न हो।

108. (ऐ हबीबे मुकर्रम!) फ़रमा दीजिएः येही मेरी राह है। मैं अल्लाहकी तरफ़ बुलाता हूँ, पूरी बसीरत पर (क़ाइम)

وَإِنِّي فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ حَتَّىٰ فَقِي
مُسْلِمًا وَأَلْحَقْتُ بِالصَّلِحِيْنَ (١١)
ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْعَيْبِ نُوْجِيْدُ
إِلَيْكَ حَوْلَ مَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ
أَجْمَعُوا أُمْرَهُمْ وَهُمْ يُكْرُونَ (١٢)

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلُوْحَرَضَتْ
بِنُوْعِ مِنِيْنَ (١٣)

وَمَا تَسْلُهُمْ عَلَيْكَ مِنْ آجِرٍ طَ
إِنْ هُوَ إِلَّا ذُكْرٌ لِّلْعَالِمِيْنَ (١٤)

وَكَانُوْنَ مِنْ أَيْتَتِ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ يُهُرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا
مُعِرِضُوْنَ (١٥)

وَمَا يُؤْمِنُ مِنْ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ
مُشْرِكُوْنَ (١٦)

أَفَمُنْوَأَا نُ تَأْتِيْهُمْ غَاشِيَّةً مِنْ
عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيْهُمُ السَّاعَةُ
بَعْتَدَّ وَهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ (١٧)

قُلْ هَذِهِ سَيِّلَى آدُعُوا إِلَى اللَّهِ
عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي

ہم میں (بھی) اور وہ شاخس بھی جس نے میری ایتیبا اُ کی،
اور ابلحہ پاک ہے اور میں مुشارکوں میں سے نہیں ہوں۔

وَسُبْحَنَ اللَّهُ وَمَا آتَا مِنْ
الْمُشْرِكِينَ ⑯

109. اور ہم نے آپ سے پہلے بھی (معذلیف) بستیوں والوں میں سے مار्दوں ہی کو بے جا ثا جیسا کی ترکھ ہم وہی فرماتے�ے، کہا ہن لوگوں نے جمین میں سارے نہیں کی کہ وہ (خود) دेख لے تے کہ ہنسے پہلے لوگوں کا ان جام کہا ہوا، اور بے شک اخیزیر کا بھر پر ہے جگاری خیڑیا ر کرنے والوں کے لیے بہتر ہے، کہا تum اُکل نہیں رکھتے؟

وَ مَا آتَى سَلَنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا
بِرَجَالٍ نُوحَىٰ إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ
الْقُرْبَىٰ طَأَقْلَمَ يَسِيرُونَ فِي الْأَرْضِ
فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَائُ الْآخِرَةِ حَمِيرٌ
لِلَّذِينَ اتَّقَوا طَأَفَلَاتُ عَقْلُونَ ⑯

110. یہاں تک کہ جب پیغمبر (اپنی نا فرمان کوئی سے) مایوس ہو گئے اور ہن مُنکر کوئی نے گومان کر لیا کہ ہنسے جھوٹ بولتا گیا ہے (یا' نی ہن پر کوئی اُجھا ب نہیں آپنا) تو ہن رسلوں کو ہماری مدد آپ ہون چیز فیر ہم نے جسے چاہا (उسے) نجات بخش دی، اور ہمارا اُجھا ب مُعمریم کوئی سے فُرما نہیں جاتا۔

حَتَّىٰ إِذَا أُسْتَيْئَسَ الرَّسُولُ وَ
ظَنُّوا أَنَّهُمْ قُدْلَبُوا جَاءَهُمْ
نَصْرٌ نَّا لَفْتَنِي مَنْ شَاءَ طَوَّلَ يُرِدُّ
بَاسْنَاعِنَ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ⑯

111. بے شک ہنکے کیس سے میں سماں داروں کے لیے ایکریت ہے، یہ (کُوران) اس کلام نہیں جو بھی لیا جا اے بالکل (یہ تو) ہن (آسمانی کیتابوں) کی تسدیک ہے جو اس سے پہلے (ناجیل ہوئی) ہے اور ہر چیز کی تفسیل ہے اور ہدایت ہے اور رحمت ہے، ہنس کوئی سے لیے جو ایمان لے آئے۔

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عَدْرَةٌ
لَا وُلِي الْأَلْبَابُ طَمَّا كَانَ حَدِيَّا
يُقْتَرَىٰ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ
يَدِيهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
وَرَحْمَةٌ لِقُوْمٍ يُؤْمِنُونَ ⑯

آیاتوہا 43

96 سوتور راجع 13

عکو اٹوہا 6

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ
اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ
اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ

1. اولیف لام میم را (ہکھکی کی میں نا) اعلیٰ ہو اور
رسول ﷺ ہی بہتر جانے ہے، یہ کتابے اسلامی کی
آیتیں ہیں، اور جو کوچھ آپکے ربکی تاریخ سے آپکی
جانبی نازیل کیا گیا ہے (وہ) ہکھک ہے لیکن
اکسر لوگ ایمان نہیں لاتے ।

2. اور اعلیٰ ہو ہے جس نے اسلامیوں کو بیگیر سوتون
کے (خداوند میں) بولاند فرمایا (جس کی) تुम دेख رہے
ہو فیر (پوری کائنات پر محبیت اپنے) تھے ایک دار
پر موت مکین ہوئے اور اس نے سوچ اور چاند کو
نیجہ کا پابند بنایا । ہر اک اپنی مورخ رہ
میا ایاد (میں موسافر معمول کرنے) کے لیے (اپنے
اپنے مدارمیں) چلتا ہے، وہی (ساری کائنات کے) پورے
نیجہ کی تدبیر فرماتا ہے، (سب) نیشنیوں
(یا کوئی نے فیض رکھا) کو تفسیل ان واجہہ فرماتا ہے
تاکہ تुم اپنے ربکے روبرو ہاجیر ہونے کا یکیں
کر لے ।

3. اور وہی ہے جس نے (گولائی کے باوبجود) جمیں کو
فلایا اور اس میں پھاڈا اور دریا بنا ائے، اور ہر
کیس کے فللوں میں (بھی) اس نے دو دو (جنسوں کے) جو دو
بنا ائے (وہی) رات سے دن کو ڈاک لےتا ہے، بے شک اس میں
تھک کر کرنے والوں کے لیے (بہت) نیشنیوں ہیں ।

4. اور جمیں میں (معکول ایسے کیسے) کھڑا ہے جو
ایک دوسرے کے کریب ہے اور اپنے کے باغات ہے اور
خیلیاں ہے اور خجڑ کے درخت ہے، جنڈدار اور بیگیر

اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ
اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ
اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ

اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ
اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ
اللّٰهُ أَكْرَمُ الْأَنْوَارِ

وَهُوَ الَّذِي مَدَ الْأَرْضَ وَجَعَلَ
فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَاءً وَمِنْ كُلِّ
الشَّهَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا رُؤْجَيْنِ
إِثْنَيْنِ يُعْشِي الْيَوْلِ النَّهَارَ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ يَسْتَقْرُرُونَ

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَوِّلٌ وَ
جَثَّتْ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٍ وَنَخِيلٍ

झुंडکے، ان (سab) کو اک hی پانی سے سیراब کیا جاتا hے اور (usکے باو جود) ham جاہکے میں ba'j کو ba'j پر فجیلات بخشتے hے، بeshak usm میں اکلمندوں کے لیے (ba'di) نیشانیاں hےں۔

5. اور اگر آپ (کوپکار کے انکار par) تابجھ کرئے تو انکا (yeh) کہنا ابی (tar) hے کہ کیا جب ham (mar kar) خاک hے جائے تو کیا ham اب j سرے nai تخلیک کیا جائے؟ yehi وہ لوگ hے جنہوں نے اپنے ربکا انکار کیا، اور انہی لوگوں کی گردنوں میں تاک (pa'de) hوئے، اور yehi لوگ اہلے جہنم hے، وہ usm hmesa رہنے والے hےں۔

6. اور yeh لوگ رہنماسے پہلے آپسے ابجاab tاللب کرنے میں جلدی کرتے hےں، hالامکی انسے پہلے کہی ابjaab gujar چکے hے، اور (ay hib!) بeshak آپکا رب لوگوں کے لیے انکے جو لمکے ba وجوہ بخششواala hے اور yekin آپکا رب سخا ab جانے والा (bhi) hے۔

7. اور کافیر لوگ کہتے hے کہ اس (رسول) par بر انکے ربکی tarf سے کوئی نیشانی کیوں نہیں utara gई؟ (ay رسول مکرم!) آپ تو فکر (na فرمانوں کو انجامے badse) دھانے والے اور (duniya کی) har کیاum کے لیے hidayat برham پہنچانے والے hےں۔

8. ابلah جانتا hے کہ کوئی har مادا اپنے pet میں utata hے اور رہنم جس کدر سوکھتے اور جس کدر بढتے hے، اور har چیز usکے hان مکرر hد کے ساتھ hے۔

صُوَانْ وَغَيْرِ صُوَانْ يُسْقَى بِهَا
وَأَحِيْ وَنَفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضِ
فِي الْأُكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْتٍ
لِّقَوْمٍ يَعْقُلُونَ ③

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبْ قَوْلُهُمْ عَادَ كُلُّ
رِبَّاءَ إِنَّ الْفِيْ خَلْقٌ جَدِيْلٌ أُولَئِكَ
الَّذِيْنَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ
الْأَعْلَمُ فِيْ أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ ⑤

وَيُسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَاتِ قَبْلَ
الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ
الْمُشْكُلَتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُوْمَعْفَرَةٍ
لِلنَّاسِ عَلَى طَلْبِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَشَدِيْدُ الْعِقَابِ ⑥

وَيَقُولُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ
عَلَيْهِ أَيْةٌ مِنْ رَبِّهِ طَإِنَّمَا أَنْتَ
مُنْذِرٌ وَلِلْحَقِّ قُوْمٌ هَادِ ⑦

أَللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا
تَعْيِضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَرْدَادُ
وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِقُدَّا ⑧

9. وोह हर निहां और अःयां को जाननेवाला है सबसे बरतर (और) आ'ला रुख्वेवाला है।

10. तुम में से जो शख्स आहिस्ता बात करे और जो बुलंद आवाज़ से करे और जो रात (की तारीकी) में छुपा हो और जो दिन (की रौशनी) में चलता फिरता हो (उसके लिए) सब बराबर हैं।

11. (हर) इन्सान के लिए यके बाद दीगरे आनेवाले (फ़रिश्ते) हैं जो उसके आगे और उसके पीछे अल्लाहके हुक्मसे उसकी निगेहबानी करते हैं। बेशक अल्लाह किसी कौमकी हालत को नहीं बदलता यहां तक कि वोह लोग अपने आपमें खुद तब्दीली पैदा कर डालें, और जब अल्लाह किसी कौमके साथ (उसकी अपनी बद आ'मालियों की वजह से) अःज़ाबका इरादा फ़रमा लेता है तो उसे कोई टाल नहीं सकता, और न ही उनके लिए अल्लाहके मुकाबले में कोई मददगार होता है।

12. वोही है जो तुम्हें (कभी) डराने और (कभी) उम्मीद दिलाने के लिए बिजली दिखाता है और (कभी) भारी (घने) बादलों को उठाता है।

13. (बिजलियों और बादलों की) गरज (या उस पर मु-त-अःथ्यन फ़रिश्ता) और तमाम फ़रिश्ते उसके खौफ़से उसकी हम्मद के साथ तस्खीह करते हैं, और वोह कड़कती बिजलियां भेजता है फिर जिस पर चाहता है उसे गिरा देता है, और वोह (कुफ़्कार कुदरतकी इन निशानियों के बावजूद) अल्लाहके बारे में झगड़ा करते हैं, और वोह सख्त तदबीरों गिरफ्तवाला है।

14. उसीके लिए हक़ (या'नी तौहीद) की दा'वत है, और वोह (काफ़िर) लोग जो उसके सिवा (मा'बूदाने बातिला या'नी बुतों) की इबादत करते हैं, वोह उन्हें किसी चीज़

عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ

الْمُسْعَالِ ⑨

سَوَاءٌ مِّنْكُمْ مَنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَ
مَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفِي

بِاللَّيلِ وَسَابِرٌ بِالنَّهَارِ ⑩

لَهُ مَعْقِبٌ مِّنْ بَيْنِ يَدِيهِ وَمِنْ
خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى
يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا آتَاهُم
اللَّهُ بِقُوَّمٍ سُوءًا فَلَا مَرْدَلَهُ وَمَا

لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٰ ⑪

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرَقَ خَوْفًا وَ
طَمَاعًا وَيُتْشِئُ السَّحَابَ الْتَّقَالَ ⑫

وَيُسِّبِحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمُلِكَةُ
مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرِسِّلُ الصَّوَاعِقَ
فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ
يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدٌ
الْمُحَالِ ⑬

لَهُ دُعَوةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ لَا يَسِّبِحُونَ لَهُمْ بُشِّرٌ

کا جواب بھی نہیں دے سکتے । ٹنکی میسال تو سیکھ ٹس شکس جسی ہے جو اپنی دوئیں ہشیلیاں پانی کی ترک فلائے (بائٹا) ہو کی پانی (خود) ٹسکے مونگ تک پہنچ جائے اور (یون تو) ووہ (پانی) ٹس تک پہنچنے والا نہیں، اور (یہی ترک) کافر کا (بتوں کی) یہادت اور ٹنسے دعاؤ کرنے والے کو گومراہی میں بٹکنے کے سیوا کوچ نہیں ।

15. اور جو کوہ (بھی) آسمانوں اور جمین میں ہے ووہ تو اہلہ ہی کے لیے سجدہ کرتا ہے (بآ'ج) خوشی سے اور (بآ'ج) ماجبوں اور ٹنسکے ساہ (بھی) سुکھو شام (یہی کو سجدہ کرتے ہے تو فیر ٹن کافر کو اہلہ کو ہوڈ کر بتوں کی سجدہ رے جی کیون شروع کر لی ہے) ।

16. (ٹن کافر کے سامنے) فرمایا ہے کہ آسمانوں اور جمین کا رب کیا ہے ؟ آپ (خود ہی) فرمایا دیجیا : اہلہ ہی ہے । (فیر) آپ (ٹنسے دیکھا) فرمایا ہے : کیا تumne ٹس کے سیوا (ٹن بتوں) کو کارساج بنا لیا ہے جو ن اپنی جاتیوں کے لیے کیسی نکے کے مالک ہے اور ن کیسی نعمت کے । آپ فرمایا دیجیا کیا ایندھا اور بینا برابر ہو سکتے ہے کیا تاریکیاں اور روشنی برابر ہو سکتی ہے । کیا ٹنہوں نے اہلہ کے لیے اسے شریک بنا اے ہے جنہوں نے اہلہ کی مخلوق کی ترک (کوچ مخلوق) خود (بھی) پیدا کی ہے، سو (ٹن بتوں کی پیدا کردہ) ٹس مخلوق سے ٹن کو تشاہوہ (یا' نی میغالمات) ہو گیا ہے، فرمایا دیجیا : اہلہ ہی ہر چیز کا خالیک ہے اور ووہ اک ہے، ووہ سب پر گلیل ہے ।

17. ٹنسے آسمانکی جانی بسے پانی ٹتارا تو ٹادیاں اپنی (اپنی) گنجائش کے معتابیک بہ نیکلیں، فیر سلماں کی رک نے ٹभرا ہو گا جاگ ٹتالا لیا، اور جن

إِلَّا كَبَاسِطٌ كَفَيْهُ إِلَى الْبَأْءِ لِيَبْلُغُ
فَاهُ وَمَا هُوَ بِالْغَيْهِ طَ وَمَا دُعَاءُ
الْكُفَّارُ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ⑯

وَ يَلِهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظَلَّمَهُمْ
بِالْغُدُوِّ وَالْأَصَالِ ⑯

قُلْ مَنْ سَبَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَلَا تَخْرُجُ مِنْ دُوْنِهِ
أَوْلِيَاءُ لَاهِيَلُونَ لَا نُفِسِّهِمْ نَفْعًا
وَلَا ضَرًا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى
وَالْبَصِيرُ أَمْ هُلْ تَسْتَوِي الْفُلْمُتُ وَ
الْغُورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا
كَخَلْقِهِ فَتَسْبَاهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ
قُلِ اللَّهُ خَالقُ كُلِّ شَيْءٍ وَ هُوَ
الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ⑯

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاوَاتِ مَالَ فَسَلَتْ أَوْدِيَةً
بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا
سَاءِبِيًّا طَ وَمَبَأِيًّا قَدُونَ عَلَيْهِ فِي التَّارِ

चीजों को آगमें तपाते हैं, जेवर या दूसरा सामान बनाने के लिए उस पर भी वैसा ही झाग उठता है, इस तरह अल्लाह हक़ और बातिल की मिसालें बयान फ़रमाता है, सो झाग तो (पानीवाला हो या आगवाला सब) बेकार हो कर रेह जाता है और अल्बत्ता जो कुछ लोगों के लिए नफ़ा' बख्शा होता है वोह ज़मीनमें बाक़ी रहता है अल्लाह इस तरह मिसालें बयान फ़रमाता है।

18. ऐसे लोगों के लिए जिन्होंने अपने रबका हुक्म कुबूल किया भलाई है, और जिन्होंने उसका हुक्म कुबूल नहीं किया अगर उनके पास वोह सब कुछ हो जो ज़मीनमें है और उसके साथ उतना और भी हो सो वोह उसे (अज़ाब से नजात के लिए) फ़िदया दे डालें (तब भी) उन्हीं लोगों का हिसाब बुरा होगा, और उनका ठिकाना दोज़ख है और वोह निहायत बुरा ठिकाना है।

19. भला वोह शख्स जो येह जानता है कि जो कुछ आपकी तरफ़ आपके रबकी जानिब से नाज़िल किया गया है हक़ है, उस शख्स के मानिन्द हो सकता है जो अँधा है, बात येही है कि नसीहत अङ्कलमंद ही कुबूल करते हैं।

20. जो लोग अल्लाहके अ़हद को पूरा करते हैं और कौलों करार को नहीं तोड़ते।

21. और जो लोग इन सब (हुकूकुल्लाह, हुकूकुरसूल, हुकूकुल इबाद और अपने हुकूके क़राबत) को जोड़े रखते हैं, जिनके जोड़े रखनेका अल्लाहने हुक्म फ़रमाया है और अपने रब की ख़शिय्यत में रेहते हैं और बुरे हिसाब से ख़ाइफ़ रेहते हैं।

ابْتِغَاءَ حُلْيَةٍ أَوْ مَتَاعَ زَبَدٌ مِثْلُهُ
كَنْ لِكَ يَصِرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ
فَآمَّا الرَّبُّ فَيَدْهُبُ جُفَاءً وَآمَّا
مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ
كَنْ لِكَ يَصِرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ
لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى
وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْلَئِنْ
لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَبَيْعًا وَمِثْلَهُ
مَعْهُ لَا فَتَدُوا بِهِ طُولِيْكَ لَهُمْ
سُوءُ الْحِسَابِ وَمَا وَهُمْ جَهَنَّمَ
وَبِسْسَ الْبَهَادِ^{۱۷}

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّهَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ الْحَقُّ كَمْ هُوَ أَعْلَى طَرِيقًا
يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ^{۱۸}
الَّذِينَ يُؤْفَوْنَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا
يَنْقُضُونَ الْمِيَثَاقَ^{۱۹}

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ
أَنْ يُوَصَّلَ وَيَخْشُونَ رَبَّهُمْ
وَيَخَافُونَ سُوءُ الْحِسَابِ^{۲۰}

22. اور جو لوگ اپنے رबکی رجڑا جوہر کے لیے سब کرتے ہیں اور نماج کا ایم رکھتے ہیں اور جو ریڈھ مہنے ٹھنڈے دیا ہے اس میں سے پوشیدھ اور اے' لانیا (دوں ترہ) خرچ کرتے ہیں اور نکیکے جریا براہی کو دُور کرتے رہتے ہیں یہی وہ لوگ ہیں جنکے لیے آخیرتکا (ہسین) گھر ہے۔

23. (جہاں) سدا بھاڑ باغاٹ ہے ٹن میں وہ لوگ دا خیل ہونگے اور انکے آبا اओ اجداد اور انکی بیویوں اور انکی اولاد میں سے جو بھی نکوکار ہو گا اور فریشہ انکے پاس (جنتکے) ہر دربارے سے آए گے۔

24. (ٹھنڈے خوش آمدی د کہتے اور مبارک باد دتے ہوئے کہنے) تुम پر سلامتی ہو تو پھر سب کرنے کے سلسلے میں، پس (اب دھو) آخیرت کا گھر کیا خوب ہے۔

25. اور جو لوگ اعلیٰ حکما ایک دوسرے کو مجبوتوں کے باد توڈ دتے ہیں اور ان تمام (ریشتوں اور ہوکم) کو کھتا کر دتے ہیں جنکے جوडے رکھنے کا اعلیٰ ہو کم فرمایا ہے اور جنمیں مفساد اंگوڑی کرتے ہیں انہی لوگوں کے لیے لا نت ہے اور انکے لیے برا گھر ہے۔

26. اعلیٰ حکما کے لیے چاہتا ہے ریڈھ کوشادھ فرمایا دتے ہیں اور (جسکے لیے چاہتا ہے) تغ کر دتے ہیں، اور وہ (کافیر) دنیا کی جنڈی سے بہت مس رور ہے، ہالانکی دنیوں کی جنڈگی آخیرت کے مکا بالے میں اک ہکیکی ماتا ایک سیوا کوٹھ بھی نہیں۔

وَ الَّذِينَ صَبَرُوا أُبْتَعَاهُ وَ جُهُودُهُمْ وَ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ أَنْفَقُوا مِمَّا سَأَلَهُمُ اللَّهُ مِسْرَارًا وَ عَلَانِيَةً وَ يَدْسَعُونَ بِالْحَسَنَاتِ السَّيِّئَةُ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقَبَى الدَّارِسِ ۚ

جَنَّتُ عَدُنٍ يَدْخُلُونَهَا وَ مَنْ صَلَّى
مِنْ أَبَاءِهِمْ وَ أَرْوَاجِهِمْ وَ ذَرَّا يَتِيمَ
وَ الْمُلِّكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ
كُلِّ بَابٍ ۚ

سَلَّمٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَقِيمُ
عُقَبَى الدَّارِسِ ۚ

وَ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ
بَعْدِ مِيقَاتِهِ وَ يَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ
الَّهُ بِهِ أَنْ يُصْلَى وَ يُقْسِدُونَ فِي
الْأَرْضِ لَا أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَ لَهُمْ
سُوءُ الدَّارِسِ ۚ

أَللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَ يَقْدِرُ وَ فَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَ مَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
مَتَاعٌ ۖ

27. और काफिर लोग ये ह कहते हैं कि इस (रसूल) पर इसके रबकी जानिबसे कोई निशानी क्यों नहीं उत्तरी, फ़रमा दीजिए : बेशक अल्लाह जिसे चाहता है (निशानियों के बावजूद) गुमराह ठेहरा देता है और जो उसकी तरफ़ उजूँ अ़ करता है उसे अपनी जानिब रहनुमाई फ़रमा देता है।

28. जो लोग ईमान लाए और उनके दिल अल्लाह के ज़िक्र से मुत्मङ्ग होते हैं, जान लो कि अल्लाह ही के ज़िक्र से दिलों को इत्मीनान नसीब होता है।

29. जो लोग ईमान लाए और नेक अ़मल करते रहे उनके लिए (आखिरत में) ऐशो मुसर्त है और उमदह ठिकाना है।

30. (ऐ हड्डीब!) इसी तरह हमने आपको ऐसी उम्मत में (रसूल बना कर) भेजा है कि जिससे पहले हड्डीकत में (सारी) उम्मतें गुज़र चुकी हैं (अब ये ह सब से आखिरी उम्मत है) ताकि आप उन पर बोह (किताब) पढ़ कर सुना दें जो हमने आपकी तरफ़ बही की है और बोह रहमान का इन्कार कर रहे हैं, आप फ़रमा दीजिए : बोह मेरा रब है उसके सिवा कोई मा'बूद नहीं, उस पर मैंने भरोसा किया है और उसी की तरफ़ मेरा उजूँ अ़ है।

31. और अगर कोई ऐसा कुरआन होता जिसके ज़रीए पहाड़ चला दिए जाते या उससे ज़मीन फाड़ दी जाती या उसके ज़रीए मुर्दासे बात करा दी जाती (तब भी बोह ईमान न लाते), बल्कि सब काम अल्लाहही के इस्खियारमें हैं, तो क्या ईमानवालों को (ये ह) मा'लूम नहीं कि अगर अल्लाह चाहता तो सब लोगों को हिदायत फ़रमा देता, और हमेशा काफिर लोगों को उनके करतूतों के बाइस कोई (न कोई) मुसीबत पहुँचती रहेगी या उनके घरों (या'नी

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضْلِلُ مَنْ يَشَاءُ وَ يَهْدِي مَنْ أَنَابَ ۝

آلَّذِينَ آمَنُوا وَ تَصَمَّمُونَ قُلْ تُوبُهُمْ بِنِذْكِرِ اللَّهِ أَلَا إِنْذِكِرَ اللَّهَ تَظَاهَرُ الْقُلُوبُ ۝

آلَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصِّلَحَاتِ طُوبٰ لَهُمْ وَ حُسْنٌ مَّا بَ ۝
كَذَلِكَ أَرْسَلْنَا فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَّمٌ لِتَتَبَوَّأْ عَلَيْهِمُ الَّذِي أُؤْخِدَنَا إِلَيْكَ وَ هُمْ يُكَفِّرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَحِيمٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكُّتُ وَإِلَيْهِ مَتَابٌ ۝

وَلَوْ أَنَّ قُلْ أَنَا سُبْرَتُ بِهِ الْجَبَالُ أَوْ قُطِعَتُ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمُ بِهِ الْهَوْتَى طَبْلُ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَبِيعًا أَقْلَمُ يَا يَسِّسَ الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ لَهُمْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهُدَى النَّاسِ جَبِيعًا وَلَا يَرِدُ الَّذِينَ كَفَرُوا نَصِيبُهُمْ

بُسْتِيَوْنَ) کے آسپاس ڈتراتی رہے گی یہاں تک کہ اُلّاہ کا 'واد' (اجڑا) آ پہنچے، بَشَکَ اُلّاہ 'واد' خیلِافتی نہیں کرتا ।

32. اور بَشَکَ آپسے کَبَل (بھی کُوپُکار کی جانیب سے) رسوؤں کے ساتھ مجاہد کیا جاتا رہا سو مئیں کافیروں کو مُوہلَت دی فیر مئیں نہیں (اجڑا کی) گیرफٹ میں لے لیا، فیر (دھیکہ) مera اجڑا کہ سا�ا ।

33. کہا گواہ (اُلّاہ) جو ہر جان پر ہسکے آممال کی نیگہبوانی فرم رہا ہے اور (گواہ بُرُت جو کافیر) لوگوں نے اُلّاہ کے شریک بننا لیا (एک جیسے ہے سکتے ہیں؟ ہرگیج نہیں)۔ آپ فرم رہے ہیں کہ ہسکے نام (تو) بتاؤ! (نادانو!) کہا تُم ہسکے (اُلّاہ) کو ہسکے چیز کی خبر دے گے جس کے وجوہ کو گواہ ساری جمیں میں نہیں جانتا یا (یہ سیف) جاہیری باتیں ہی ہیں (جیسا کہ ہکیکت سے کوئی ت-اُلّاکہ نہیں) باتیں (ہکیکت یہ ہے کہ) کافیروں کے لیا ہسکے فرے بخشنوما بننا دیا گیا ہے اور گواہ (سیधی) را ہسکے رکھ دیا گا ہے، اور جسے اُلّاہ گومراہ ٹھہرایا دے تو ہسکے لیا کوئی ہادی نہیں ہے سکتا ।

34. ہسکے لیا دُنیوی جِنْدگی میں (بھی) اجڑا ہے اور یکینیں اُلّاہ کا اُلّاہ داد سُکھا ہے اور نہیں اُلّاہ (کے اجڑا) سے کوئی بچانے والا نہیں ।

35. ہسکے جنہات کا ہاں جس کا پارہ جگاروں سے 'واد' کیا گیا ہے (یہ ہے) کہ ہسکے نیچے سے نہرے بہ رہی ہیں، ہسکا فل ہمیشہ رہنے والा ہے اور ہسکا سایا (بھی)، یہ ہسکے لوگوں کا (ہُسْنے) انجام ہے جیسے تکوہا

بِهَا صَنَعُوا قَارِعَةً أَوْ تَحْلُّ قَرِيبًا
مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِي وَعْدُ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْبِيْعَادَ ۚ ۲۱
وَلَقَدِ اسْتَهْزَىٰ بِرُسْلِيْلِ مِنْ قَبْلِكَ
فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا شَيْءًا
آخَذْتُهُمْ وَقَنْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عَقَابٌ ۚ ۲۲
أَفَمْنُ هُوَ قَاءُ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا
كَسَبَتْ ۝ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ طَقْلَ
سُوْهُمْ طَمْ أَمْتَسْعُونَهُ بِهَا لَا يَعْلَمُ فِي
الْأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ
بَلْ رُبِّينَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَ
صُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ طَ وَمَنْ يُصْلِلِ
اللَّهُ فَمَالَهُ مِنْ هَادِ ۚ ۲۳

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ
لَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ ۝ وَمَا لَهُمْ
مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍِ ۚ ۲۴
مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ طَ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أَكْثَرُهَا
دَأْبٌ وَظَلَّمَهَا طِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ

इख़ित्यार किया, और काफ़िरों का अंजाम आतिशे दोज़ख है।

36. और जिन लोगों को हम किताब (तौरात) दे चुके हैं (अगर वोह सही ह मोमिन हैं तो) वोह इस (कुर्अन) से खुश होते हैं जो आपकी तरफ नाज़िल किया गया है और उन (ही के) फ़िरक़ों में से बा'ज़ ऐसे भी हैं जो इसके कुछ हिस्से का इन्कार करते हैं, फरमा दीजिए कि बस मुझे तो ये ही हुक्म दिया गया है कि मैं अल्लाह की इबादत करूँ और उसके साथ (किसी को) शरीक न ठेहराऊँ, उसी की तरफ मैं बुलाता हूँ और उसी की तरफ मुझे लौट कर जाना है।

37. और इसी तरह हमने इस (कुर्अन) को हुक्म बना कर अरबी ज़बानमें उतारा है, और (ऐ सुननेवाले !) अगर तूने उन (काफ़िरों) की ख्वाहिशात की पैरवी की इसके बाद कि तेरे पास (क़तई) इल्म आ चुका है तो तेरे लिए अल्लाह के मुकाबले में न कोई मददगार होगा और न कोई मुहाफ़िज़।

38. और (ऐ रसूल !) बेशक हमने आपसे पहले (बहुतसे) पयग़म्बरों को भेजा और हमने उनके लिए बीवियां (भी) बनाई और औलाद (भी), और किसी रसूल का येह काम नहीं कि वोह निशानी ले आए मगर अल्लाहके हुक्मसे, हर एक मीआद के लिए एक नविशता है।

39. अल्लाह जिस (लिखे हुए) को चाहता है मिटा देता है और (जिसे चाहता है) सब्ल फ़रमा देता है, और उसीके पास अस्ल किताब (लौहे महफूज़) है।

40. और अगर हम (उस अ़ज़ाबका) कुछ हिस्सा जिसका हमने उन (काफ़िरों) से बा'दा किया है आपको (हयाते ज़ाहिरी में ही) दिखा दें या हम आपको (इससे क़ब्ल) उठा

اتَّقُوا وَعْقَبَى الْكُفَّارِ يَنَّا ۝ ۳۵

وَالَّذِينَ أَتَيْهُمُ الْكِتَابَ يُفَرِّحُونَ
بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَنْ أَلْأَحْزَابَ
مَنْ يُنَكِّرُ بَعْصَهُ طَقْلَ إِنَّا
أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ
بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَأْبِ ۝ ۳۶

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا طَ
وَلَيْنَ اتَّبَعْتَ آهُوَ آهُمْ بَعْدَ مَا
جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ لَا مَالَكَ مِنَ اللَّهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقِ ۝ ۳۷

وَلَقَدْ أَنْسَلْنَا سُلَّا مِنْ قَبْلِكَ وَ
جَعَلْنَا لَهُمْ أَرْوَاجًا وَدُرْمِيَّةً طَ وَمَا
كَانَ لِرَسُولِنَا أَنْ يَأْتِي بِإِيمَانَ إِلَّا
بِإِذْنِ اللَّهِ طَ كُلُّ أَجْلِ كِتَابٍ ۝ ۳۸
يَسْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثِيبُ
وَعِنْدَهُ أَمْرُ الْكِتَابِ ۝ ۳۹

وَإِنْ مَا نُرِيَنَكَ بَعْضَ الَّذِي
تَعْدُهُمْ أَوْ تَسْوِيقُنَكَ فَإِنَّهَا عَلَيْكَ

लें (येह दोनों चीजें हमारी मर्जी पर मुन्हसिर हैं) आप पर तो सिर्फ़ (अहकाम के पहुंचा देने की ज़िम्मेदारी है और हिसाब लेना हमारा काम है।

41. क्या वोह नहीं देख रहे कि हम (उनके जेरे तस्लुत) ज़मीन को हर तरफ़ से घटाते चले जा रहे हैं (और उनके बेशर इलाके रफ़ा रफ़ा इस्लाम के ताबे' होते जा रहे हैं), और अल्लाह ही हुक्म फ़रमाता है कोई भी उसके हुक्म को रद्द करनेवाला नहीं, और वोह हिसाब जल्द लेनेवाला है।

42. और बेशक उन लोगों ने भी मक्को फ़रेब किया था जो उनसे पहले हो गुज़रे हैं सो उन सब तद्बीरों को तोड़ना (भी) अल्लाह के इख्तियार में है। वोह ख़बू जानता है जो कुछ हर शख्स कमा रहा है, और कुफ़्कार जल्द ही जान लेंगे कि आखिरतका घर किसके लिए है।

43. और काफ़िर लोग कहते हैं कि आप पयगम्बर नहीं हैं, फ़रमा दीजिए : (मेरी रिसालत पर) मेरे और तुम्हरे दरमियान अल्लाह बताएं गवाह काफ़ी है और वोह शख्स भी जिसके पास (सही ही तौर पर आसमानी) किताब का इल्म है।

الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ①

أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ
نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا طَوَّلَهُ اللَّهُ بِحَلْمٍ
لَا مَعْقِبَ لِحُكْمِهِ طَوَّلَهُ سَرِيعٌ
الْحِسَابُ ②

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ
الْمَسْكُو جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ
نَفِيسٍ طَوَّلَهُ سَرِيعًا الْكُفُّرُ لَيْسَ عَقِبَ
الدَّارِسِ ③

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ
مُرْسَلًا طَوَّلَ كُلُّ كُفُّرٍ بِاللَّهِ شَهِيدًا
بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ لَا وَمَنْ عَنْدَهُ عِلْمٌ
الْكِتَابِ ④

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहके नाम से शुरू जो निहायत महरबान हमेशा रहम फ़रमानेवाला है।

الرَّقْبَةِ كِتَبٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكُمْ لِتُخْرِجُ
النَّاسَ مِنَ الظُّلْمِ إِلَى النُّورِ

1. अलिफ़ लाम रा (हकीकी माना अल्लाह और रसूल ﷺ ही बेहतर जानते हैं), येह (अ़ज़ीम) किताब है

जिसे हमने आपकी तरफ उतारा है ताकि आप लोगों को (कुफ़ की) तारीकियों से निकाल कर (ईमान के) नूर की जानिब ले आएं (मज़ीद येह कि) उनके रबके हुक्म से उसकी राह की तरफ़ (लाएं) जो ग़लबेवाला सब खूबियोंवाला है।

2. वोह अल्लाह कि जो कुछ आस्मानों में और जो कुछ ज़मीन में है (सब) उसीका है, और कुफ़कार के लिए सख्त अ़ज़ाब के बाइस बरबादी है।

3. (येह) वोह लोग हैं जो दुन्यवी ज़िन्दगी को आखिरत के मुकाबले में ज़ियादह पसंद करते हैं और (लोगों को) अल्लाहकी राह से रोकते हैं और इस (दीने हक़) में कंजी तलाश करते हैं। येह लोग दूर की गुमराही में (पड़ चुके) हैं।

4. और हमने किसी रसूलको नहीं भेजा मगर अपनी कौमकी ज़बान के साथ ताकि वोह उनके लिए (पैग़ामे हक़) ख़ूब वाज़ेह कर सके, फिर अल्लाह जिसे चाहता है गुमराह ठेहरा देता है और जिसे चाहता है हिदायत बख़्शाता है, और वोह ग़ालिब हिक्मतवाला है।

5. और बेशक हमने मूसा (عَلَيْهِ السَّلَامُ) को अपनी निशानियों के साथ भेजा कि (ऐ मूसा!) तुम अपनी कौमको अँधेरों से निकाल कर नूर की तरफ़ ले जाओ और उन्हें अल्लाह के दिनों की याद दिलाओ (जो उन पर और पहली उम्मतों पर आ चुके थे)। बेशक उसमें हर ज़ियादह सब्र करनेवाले (और) ख़ूब शुक्र बजा लानेवाले के लिए निशानियां हैं।

6. और (वोह वक़्त याद कीजिए) जब मूसा (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ने

بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صَرَاطِ الْعَزِيزِ
الْحَمِيدِ ①

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ طَوْبٌ لِلْكُفَّارِينَ
مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ②

الَّذِينَ يَسْتَحْبُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْعُونَهَا عَوْجَانًا

أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيْدٍ ③

وَمَا أَنْهَسْلَنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
إِلَيْسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ قَيْضَلُ

اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَنْهَا مَنْ
يَشَاءُ طَوْبٌ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ④

وَلَقَدْ أَنْهَسْلَنَا مُوسَى بِإِيتِنَا أَنْ
آخِرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلْمِ إِلَى

الْمُورِّةِ وَذَكْرُهُمْ بِإِيْلِمِ اللَّهِ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ⑤

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا

अपनी कौमसे कहा : तुम अपने ऊपर अल्लाहके (उस) इन्हाम को याद करो जब उसने तुम्हें आले फिर औनसे नजात दी जो तुम्हें सख्त अ़ज़ाब पहुंचाते थे और तुम्हारे लड़कों को ज़ब्ब कर डालते थे और तुम्हारी औरतों को जिन्दा छोड़ देते थे, और उसमें तुम्हारे रबकी जानिब से बड़ी भारी आज़माइश थी।

7. और (याद करो) जब तुम्हारे रबने आगाह फरमाया कि अगर तुम शुक्र अदा करोगे तो मैं तुम पर (ने'मतों में) ज़रूर इज़ाफा करूंगा और अगर तुम नाशुकी करोगे तो मेरा अ़ज़ाब यक़ीनन सख्त है।

8. और मूसा (ع) ने कहा : अगर तुम और वोह सब के सब लोग जो ज़मीन में हैं कुफ्र करने लगें तो बेशक अल्लाह (उन सबसे) यक़ीनन बे नियाज़ लाइके हम्दो स़ना है।

9. क्या तुम्हें उन लोगों की ख़बर नहीं पहुंची जो तुमसे पहले हो गुज़रे हैं, (वोह) कौमे नूह और आद और समूद (की कौमों के लोग) थे और (कुछ) लोग जो उनके बाद हुए, उन्हें अल्लाह के सिवा कोई नहीं जानता (क्यों कि वोह सफ़्हए हस्ती से बिलकुल नीस्तो नाबूद हो चुके हैं), उनके पास उनके रसूल वाज़ेह निशानियों के साथ आए थे पस उन्होंने (अज़ राहे तमस्खुरो इनाद) अपने हाथ अपने मूँहों में ढाल लिए और (बड़ी जसारत के साथ) केहने लगे : हमने उस (दीन) का इन्कार कर दिया जिसके साथ तुम भेजे गए हो और यक़ीन हम उस चीज़ की निस्बत इज़िराब अंगेज़ शक में मुब्लिला हैं जिसकी तरफ़ तुम हमें दा'वत देते हो।

نَعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذَا نَجَّكُمْ مِّنْ
الْفَرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوْءَ الْعَذَابِ
وَيُدِّبُّوْنَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيِوْنَ
نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ
رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ⑥

وَإِذَا تَأَذَّنَ رَبَّكُمْ لَيْنُ شَكْرُتُمْ
لَا زِيْدَ لَكُمْ وَلَيْنُ كَفْرُتُمْ إِنْ
عَذَابِي لَشَدِيدٌ ⑦

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي تَكْفُرُوْا أَنْتُمْ وَ
مَنْ فِي الْأَرْضِ جَيْعاً لَا فِيَنَّ اللَّهَ
لَعْنِي حَبِيدٌ ⑧

أَلَمْ يَا تَكُمْ بَيْوَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
تُؤْمِنُوْح وَعَادٌ وَشَوَّدٌ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ لَا إِلَهَ
جَآءَهُمْ مُّسْلِمٌ بِالْبَيْتِ فَرَدُوا
أَيْرَيْلِمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا
كَفْرُنَا بِاَبِي اُمُّ سَلَتْمِ بِهِ وَإِنَّا لَفَقَ
شَكٌّ مَّيَانَدْ عُوْنَانَ إِلَيْهِ مُرِيْبٌ ⑨

مع

10. उनके पयगम्बरों ने कहा : क्या अल्लाहके बारे में शक है जो आस्मानों और जमीनका पैदा फरमानेवाला है, (जो) तुम्हें बुलाता है कि तुम्हारे गुनाहों को तुम्हारी खातिर बरखा दे और (तुम्हारी ना फरमानियों के बावजूद) तुम्हें एक मुकर्र भीआद तक मोहलत दिए रखता है । वोह (काफिर) बोले तुम तो सिर्फ हमारे जैसे बशर ही हो, तुम ये ह चाहते हो कि हमें उन (बुतों) से रोक दो जिनकी परस्तिश हमारे बापदादा किया करते थे, सो तुम हमारे पास कोई रौशन दलील लाओ ।

11. उनके रसूलोंने उनसे कहा : अगरचे हम (नफ़से बशरियत में) तुम्हारी तरह इन्सान ही हैं लेकिन (इस फ़र्क पर भी गैर करो कि) अल्लाह अपने बंदों में से जिस पर चाहता है एहसान फ़रमाता है (फिर बराबरी कैसी ?), और (रेह गई रौशन दलील की बात) ये हमारा काम नहीं कि हम अल्लाहके हुक्म के बिगैर तुम्हारे पास कोई दलील ले आएं, और अल्लाह ही पर मोमिनों को भरोसा करना चाहिए ।

12. और हमें क्या है कि हम अल्लाह पर भरोसा न करें दर आं हाली कि उसीने हमें (हिदायतों कामयाबी की) राहें दिखाई है, और हम ज़रूर तुम्हारी अजिय्यत रसानियों पर सब्र करेंगे, और अहले तवक्कल को अल्लाह ही पर तवक्कल करना चाहिए ।

13. और काफिर लोग अपने पयगम्बरों से केहने लगे : हम बहर सूरत तुम्हें अपने मुल्क से निकाल देंगे या तुम्हें ज़रूर हमारे मज़हब में लौट आना होगा, तो उनके रबने उनकी तरफ वही भेजी कि हम ज़ालिमों को ज़रूर हलाक कर देंगे ।

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌ فَأَطْرَافُ السَّيَّوِاتِ وَالْأَرْضِ طَيْدُ عُولَمٍ لِيَعْفُرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤْخِرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مَسْمَى قَالُوا إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا طُرِيدُونَ أَنْ تَصْدُونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ أَبَاؤُنَا فَأَتُونَا بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ⑩

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلِكُنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ طَ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ تُنْتَيْكُمْ بِسُلْطٰنٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلَيَسْتَوْكِلُ الْمُؤْمِنُونَ ⑪

وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَنْ هَدَنَا سُبْلَنَا طَ وَلَنَصِيرَنَّ عَلَى مَا أَذَيْنَا عَلَى اللَّهِ فَلَيَسْتَوْكِلُ الْمُسْتَوَكِلُونَ ⑫

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَسْتُمْ حَاجَلُكُمْ مِنْ أَمْرِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مَلَيْتَنَا طَ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَهُمْ لِكَنَّ الظَّالِمِينَ ⑬

14. और उनके बाद हम तुम्हें ज़रूर (उसी) मुल्क में आबाद फ़रमाएंगे। योह (वा'दा) हर उस शख़्स के लिए है जो मेरे हुजूर खड़ा होने से डरा और मेरे वा'दए (अ़ज़ाब) से खाइफ़ हुआ।

15. और (बिल आखिर) रसूलोंने (अल्लाहसे) फ़त्त्व मांगी और हर सरकश जिद्दी ना मुराद हो गया।

16. उस (बरबादी) के पीछे (फिर) जहन्म है और उसे पीपका पानी पिलाया जाएगा।

17. जिसे वोह ब मुश्किल एक एक धूंट पीएगा और उसे हल्क से नीचे उतार न सकेगा, और उसे हर तरफ़ से मौत आ घेरेगी और वोह मर (भी) न सकेगा, और (फिर) उसके पीछे (एक और) बड़ा ही सख़्त अ़ज़ाब होगा।

18. जिन लोगों ने अपने रबसे कुफ़्र किया है, उनकी मिसाल येह है कि उनके आ'माल (उस) राख की मानिन्द हैं जिस पर तेज़ आंधी के दिन सख़्त हवाका झोंका आ गया, वोह उन (आ'माल) में से जो उन्होंने कमाए थे किसी चीज़ पर काबू नहीं पा सकेंगे। येही बहुत दूर की गुमराही है।

19. (ऐ सुननेवाले !) क्या तूने नहीं देखा कि बेशक अल्लाहने आस्मानों और ज़मीन को हक़ (पर मन्त्र हिक्मत) के साथ पैदा फ़रमाया। अगर वोह चाहे (तो) तुम्हें नीस्तो नाबूद फ़रमा दे और (तुम्हारी जगह) नई मरख़्लूक ले आए।

20. और येह (काम) अल्लाह पर (कुछ भी) दुश्वार नहीं है।

وَلْسُكِنَتُهُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ
ذَلِكَ لِيَنْ خَافَ مَقَابِي وَ خَافَ

وَعِيدِ
وَاسْتَقْتَبُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ
عَنِيهِ
منْ وَرَآءِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ

مَاءٍ صَدِيقِ
يَسْجَرَ عَهْ وَ لَا يَكَادُ يُسْيِغُهُ
وَيَأْتِيُهُ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا
هُوَ بِيَقِيْطٍ طَ وَ مِنْ وَرَآءِهِ عَذَابٌ
غَلِيْظٌ
مِثْلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرِبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ

كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي
يَوْمٍ عَاصِفٍ طَ لَا يُقْدِرُونَ مِمَّا
كَسْبُوا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الصَّلْمُ

الْبَعِيدُ
أَلَمْ تَرَأَنَ اللَّهَ حَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ
الْأَرْضَ بِالْحَقِّ طَ إِنْ يَسْأَدِيْنَهُمْ
وَيَأْتِيْنَ بِخَلْقٍ جَدِيْرٍ
وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ
وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ

21. और (रोजे महशर) अल्लाहके सामने सब (छोटे बड़े) हाजिर होंगे तो (पैरवी करनेवाले) कमज़ोर लोग (ताकतवर) मु-त-कब्बिरों से कहेंगे : हम तो (उम्र भर) तुम्हारे ताबे' रहे तो क्या तुम अल्लाह के अ़ज़ाब से भी हमें किसी क़दर बचा सकते हो? वोह (उमरा अपने पीछे लगनेवाले गरीबोंसे) कहेंगे : अगर अल्लाह हमें हिदायत करता तो हम तुम्हें भी ज़रूर हिदायत की राह दिखाते (हम खुदभी गुमराह थे सो तुम्हें भी गुमराह करते रहे)। हम पर बराबर है ख़ाह (आज) हम आहो जारी करें या सब्र करें हमारे लिए कोई राहे फ़रार नहीं है।

22. और शैतान कहेगा जबकि फैसला हो चुकेगा कि बेशक अल्लाहने तुमसे सच्चा वा'दा किया था और मैंने (भी) तुमसे वा'दा किया था, सो मैंने तुमसे वा'दा खिलाफ़ी की है, और मुझे (दुनिया में) तुम पर किसी क़िस्म का ज़ोर नहीं था सिवाए इसके कि मैंने तुम्हें (बातिल की तरफ) बुलाया सो तुमने (अपने मफ़ादकी ख़ातिर) मेरी दा'वत कुबूल की, अब तुम मुझे मलामत न करो बल्कि (खुद) अपने आपको मलामत करो। न मैं (आज) तुम्हारी फ़रियाद रसी कर सकता हूँ और न तुम मेरी फ़रियाद रसी कर सकते हो। इससे पहले जो तुम मुझे (अल्लाहका) शरीक ठेहराते रहे हो बेशक मैं (आज) उससे इन्कार करता हूँ। यक़ीनन ज़ालिमों के लिए दर्दनाक अ़ज़ाब है।

23. और जो लोग ईमान लाए और नेक अ़मल करते रहे वोह जन्मतोंमें दाखिल किए जाएंगे जिनके नीचे से नेहरें बैह रही हैं (वोह) उनमें अपने रबके हुक्म से हमेशा रहेंगे, (मुलाक़ात के वक्त) उसमें उन का दुआइया कलिमा "सलाम" होगा।

وَبَرَزُوا إِلَيْهِ جَمِيعًا فَقَالَ الْضَّعِيفُ
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ
تَبَعَّافَهُلْ أَنْتُمْ مُّعْنُونَ عَنَّا مِنْ
عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ
هَدَنَا اللَّهُ لَهَدَنَا بِكُمْ سَوَاءٌ
عَلَيْنَا آجَزْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا
مِنْ مَحِيصٍ ⑯

وَقَالَ الشَّيْطَنُ لَيَّا قُضِيَ الْأُمْرُ إِنَّ
اللَّهُ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحُقْقِ وَوَعَدْتُكُمْ
فَأَخْلَقْتُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ
سُلْطَنٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ
لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلَوْمُوا أَنفُسَكُمْ مَا
أَنَا بِصُرْخَكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِصُرْخَ
إِنِّي كَفَرْتُ بِهَا آشْرَكْنُونِ مِنْ
قَبْلِ إِنَّ الظَّلَمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ⑰

وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّلِحَاتِ جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَرُ خَلِدِيْنَ فِيهَا بِإِدْنِ
رَبِّهِمْ تَحِيَّهُمْ فِيهَا سَلَمٌ ⑱

24. क्या आपने नहीं देखा, अल्लाहने कैसी मिसाल बयान फरमाई है कि पाकीजा बात उस पाकीजा दरखत के मानिन्द है जिसकी जड़ (ज़मीन में) मज़बूत है और उसकी शाखें आस्मान में हैं।

25. वोह (दरख़ा) अपने रबके हुक्मसे हर वक्त फल दे रहा है और अल्लाह लोगों के लिए मिसालें बयान फरमाता है ताकि वोह न सीहत हासिल करें।

26. और नापाक बातकी मिसाल उस नापाक दरखत की सी है जिसे ज़मीन के ऊपर ही से उखाड़ लिया जाए, उसे ज़रा भी क़रार (व बक़ा) न हो।

27. अल्लाह ईमानवालों को (इस) मज़बूत बात (की बरकत) से दुन्यवी ज़िन्दगी में भी साबित क़दम रखता है और आखिरत में (भी)। और अल्लाह ज़ालिमों को गुमराह ठेहरा देता है। और अल्लाह जो चाहता है कर डालता है।

28. क्या आपने उन लोगों को नहीं देखा जिन्होंने अल्लाहकी ने'मते (ईमान) को कुफ़रसे बदल डाला और उन्होंने अपनी कौमको तबाही के घरमें उतार दिया।

29. (वोह) दोज़ख है जिसमें ज्ञोंके जाएंगे, और वोह बुरा ठिकाना है।

30. और उन्होंने अल्लाह के लिए शरीक बना डाले ताकि वोह (लोगों को) उसकी राह से बेहकाएं। फरमा दीजिए: तुम (चंद रोज़ह) फाइदा उठा लो बेशक तुम्हारा अंजाम आग ही की तरफ़ (जाना) है।

۱۷۳
أَلَمْ تَرَ كُلِّيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
كَلِمَةً طَيْبَةً كَشَجَرَةً طَيْبَةً
أَصْنَهَا ثَاثِتٌ وَفَرَعَهَا فِي السَّيَاءِ
تُؤْتِي أَلْهَامًا كَحِينٍ يَادِنْ سَارِيَهَا
وَيَصْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ
۱۷۴
وَمَثَلٌ كَلِمَةٌ حَيْشَةٌ كَشَجَرَةٌ
حَيْشَةٌ اجْتَنَّتْ مِنْ فَوْقِ
الْأَرْضِ مَالَهَا مِنْ قَرَائِبِ
يُنَيِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ أَمْنَوْا بِالْقَوْلِ
الشَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ فِي
الْآخِرَةِ وَيُبَلِّغُ اللَّهُ الظَّلِيمِينَ
۱۷۵
وَيَفْعُلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ
۱۷۶
أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَلُوا نِعْمَتَ
اللَّهِ كُفُرًا وَأَحَلُوا تَوْمَهُمْ دَارَ
الْبَوَارِ
۱۷۷
جَهَنَّمْ يَصْلُوْهَا وَبِئْسَ الْقَرَاءُ

۱۷۸
وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضْلُّوا عَنْ
سَبِيلِهِ قُلْ تَسْعَوْا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ
إِلَى اللَّارِ

31. आप मेरे मोमिन बंदोंसे फ़रमा दें कि वोह नमाज़ क़ाइम रखें और जो रिज़क़ हमने उन्हें दिया है उस में से पोशीदह और ए'लानिया (हमारी राह में) ख़र्च करते रहें उस दिन के आनेसे पहले जिस दिनमें न कोई ख़रीदो फ़रोख़ छोगी और न ही कोई (दुन्यावी) दोस्ती (काम आएगी)।

32. अल्लाह वोह है जिसने आस्मानों और ज़मीन को पैदा फ़रमाया और आस्मान की जानिबसे पानी उतारा फिर उस पानी के ज़रीए से तुम्हारे रिज़क़ के तौर पर फल पैदा किए, और उसने तुम्हारे लिए कश्तियों को मुस़छ़बर कर दिया ताकि उसके हुक्मसे समन्दर में चलती रहें और उसने तुम्हारे लिए दरियाओं को (भी) मुस़छ़बर कर दिया।

33. और उसने तुम्हारे फ़ाइदे के लिए सूरज और चांदको (बा क़ाइदह एक निज़ामका) मुतीअ़ बना दिया जो हमेशा (अपने अपने मदार में) गर्दिश करते रहते हैं, और तुम्हारे (निज़ामे हयातके) लिए रात और दिन को भी (एक निज़ामके) ताबे'कर दिया।

34. और उसने तुम्हें हर वोह चीज़ अंता फ़रमा दी जो तुमने उससे मांगी, और अगर तुम अल्लाह की ने'मतोंको शुमार करना चाहो (तो) पूरा शुमार न कर सकोगे। बेशक इन्सान बड़ा ही ज़ालिम बड़ा ही ना शुकगुज़ार है।

35. और (याद कीजिए) जब इब्राहीम (علیه السلام) ने अर्ज़ किया : ऐ मेरे रब ! इस शाहर (मक्का) को जाए अम्न बना दे और मुझे और मेरे बच्चों को इस (बात) से बचा ले कि हम बुतों की परस्तिश करें।

36. ऐ मेरे रब ! उन (बुतों) ने बहुतसे लोगों को गुमराह कर डाला है। पस जिसने मेरी पैरवी की वोह तो मेरा होगा

قُلْ لِّعِبَادَى الَّذِينَ آمَنُوا يُقْبِلُوا
الصَّلَاةَ وَيُنْفِعُونَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سَرَّاً
وَعَلَانِيَةً مِّنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَنِيَّةً مَّلَأَ
بَيْعَ فِيهِ وَلَا خَلَلٌ ⑯

أَللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ
الْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَآءً
فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الشَّرَابِ^١ رِزْقًا لَكُمْ
وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ
بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ⑯
وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
وَآءَى بَيْنِهِنَّ ٢ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْلَّيلَ
وَالنَّهَارَ ⑯

وَاتَّنْكُمْ مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ٣
تَعْدُوُا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا
إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظُلُومٌ كَفَّارٌ ٤

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيْ ٥ جَعَلْ هَذَا
الْبَلَدَ اِمْنَانًا وَاجْبُنَىٰ وَبَنَىٰ أَنْ
تَعْبَدَ أَنَا صَنَامٌ ٥

رَبِّيْ إِنَّهُنَّ أَصْلَنَ ٦ كَثِيرًا مِّنْ
النَّاسِ ٦ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مَنِيٰ

और जिसने मेरी ना फ़रमानी की तो बेशक तू बड़ा बरङ्गनेवाला निहायत महरबान है।

37. ऐ हमारे रब ! बेशक मैंने अपनी औलाद (इस्माईल ﷺ) को (मकाकी) बे आबो गियाह वादी में तेरे हुर्मतवाले घरके पास बसा दिया है, ऐ हमारे रब ! ताकि वोह नमाज़ क़ाइम रखें पस तू लोगों के दिलों को ऐसा कर दे कि वोह शौकों महब्बत के साथ उनकी तरफ़ माइल रहें और उन्हें (हर तरहके) फलों का रिज़क़ अंता फ़रमा, ताकि वोह शुक्र बजा लाते रहें।

38. ऐ हमारे रब ! बेशक तू वोह (सब कुछ) जानता है जो हम छुपाते हैं और जो हम ज़ाहिर करते हैं, और अल्लाह पर कोई भी चीज़ न ज़मीन में पौशीदह है और न ही आस्मानमें (मुख़्की है)।

39. सब ता'रीफ़ें अल्लाह के लिए हैं जिसने मुझे बुढ़ापे में इस्माईल और इस्हाक़ (ﷺ) दो फ़रजन्द अंता फ़रमाए, बेशक मेरा रब दुआ ख़बू सुननेवाला है।

40. ऐ मेरे रब ! मुझे और मेरी औलाद को नमाज़ पर क़ाइम रखनेवाला बना दे, ऐ हमारे रब ! और तू मेरी दुआ कुबूल फ़रमा ले।

41. ऐ हमारे रब ! मुझे बरङ्ग दे और मेरे वालिदैन को (बरङ्ग दे) ★ और दीगर सब मोमिनों को भी, जिस दिन हिसाब क़ाइम होगा।

★ (यहां हज़रत इब्राहीम ﷺ के हक़ीकी वालिद तारिख़ की तरफ़ इशारा है, येह कफ़िरो मुशरिक न थे बल्कि दीने हक़ पर थे, आज़र दर अस्ल आपका चचा था, उसने आप ﷺ को आप ﷺ के वालिद की वफ़ात के बाद पाला था, इस लिए उसे उरफ़न बाप कहा गया है, वोह मुशरिक था और आपको उसके लिए दुआए मग़फिरतसे रोक दिया गया था जबकि यहां हक़ीकी वालिदैन के लिए दुआए मग़फिरत की जा रही है। येह दुआ अल्लाह

وَمِنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝

سَابَبَنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرَيْتِي
بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زُرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ
الْمُحَرَّمٍ لَا سَابَبَنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ
فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهُوَى
إِلَيْهِمْ وَأُسْرَارُهُمْ مِنَ الشَّرَّاتِ
لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ۝

سَابَبَنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا
نُعْلَمُ وَمَا يَحْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ
شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاوَاتِ ۝

الْحَمْدُ لِلَّهِ الرَّبِّ الرَّحِيمِ وَهَبَ لِي عَلَى
الْكِبِيرِ إِسْعَيْلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي
لَسَيِّدُ الدُّعَاءِ ۝

سَابِبٌ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةَ وَمِنْ
ذُرَيْتِي سَابِبَنَا وَتَقْبِيلُ دُعَاءِ ۝

سَابَبَنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيْ
وَلِلْبُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۝

42. और अल्लाह को उन कामों से हरगिज़ बेख़बर न समझना जो ज़ालिम अंजाम दे रहे हैं, बस वोह तो उन (ज़ालिमों) को फ़क़त उस दिन के लिए मोहल्लत दे रहा है जिसमें (ख़ौफ़ के मारे) आँखें फटी रेह जाएंगी ।

43. वोह लोग (मैदाने हश्र की तरफ़) अपने सर ऊपर उठाए दौड़ते जा रहे होंगे इस हाल में कि उनकी पलकें भी न झपकती होंगी और उनके दिल सकत से खाली हो रहे होंगे ।

44. और आप लोगों को उस दिनसे डराएं जब उन पर अ़ज़ाब आ पहुंचेगा तो वोह लोग जो जुल्म करते रहे होंगे कहेंगे : ऐ हमारे रब ! हमें थोड़ी देर के लिए मोहल्लत दे दे कि हम तेरी दा'वतको कुबूल कर लें और रसूलों की पैरवी कर लें । (उनसे कहा जाएगा) कि क्या तुम ही लोग पहले क़स्में नहीं खाते रहे कि तुम्हें कभी ज़्वाल नहीं आएगा ।

45. और तुम (अपनी बारी पर) उनही लोगोंके (छोड़े हुए) महल्लात में रेहते थे (जिन्होंने अपने अपने दौर में) अपनी जानों पर जुल्म किया था हालांकि तुम पर अ़यां हो चुका था कि हमने उनके साथ क्या मुआमला किया था और हमने तुम्हारे (फ़हम के) लिए मिसालें भी बयान की थीं ।

46. और उन्होंने (दौलतो इक्विटार के नशे में बद मस्त हो कर) अपनी तरफ़ से बड़ी फरेब कारियां कीं जब कि अल्लाह के पास उनके हर फरेब का तोड़ था, अगरचे उनकी मक्काराना तद्बीरें ऐसी थीं कि उनसे पहाड़ भी उखड़ जाएं ।

तअ़ाला को इस क़दर पसंद आई कि उसे उम्मते मुहम्मदी ﷺ की नमाज़ों में भी बरक़रार रख दिया गया ।)

وَ لَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا
يَعْلُمُ الظَّالِمُونَ ۝ إِنَّمَا يُؤْخُذُهُمْ
لِيَوْمٍ تَشَهُّدُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ۝
مُهْتَمِّعُونَ مُقْنِعُونَ رُغْوُسِهِمْ لَا
يَرَى نَذَرٌ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَ أَفْدَاهُمْ
هَوَاءٌ ۝ ۳۲

وَ أَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمْ
الْعَرَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا
رَبَّنَا أَخْرُنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ
نَّجِبُ دُعَوَاتَكَ وَ نَتَّبِعُ الرَّسُلَ
أَوْلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمُهُمْ مِنْ قَبْلٍ
مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ۝ ۳۳

وَ سَكِنْتُمْ فِي مَسِكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا
أَنْفُسُهُمْ وَ تَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلَنَا
بِهِمْ وَ صَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ۝ ۳۴

وَ قَدْ مَكْرُوفُ مَكْرُهُمْ وَ عَنِّدَ اللَّهُ
مَكْرُهُمْ ۝ وَ إِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ
لِتَرْوَلَ مِنْهُ الْجِبَالُ ۝ ۳۵

47. سو اہلہاکو ہرگیج اپنے رسلوں سے وہ دا
خیلائی کر نے والा ن سمجھنا! بے شک اہلہا گالیب،
بادلا لے نے والा ہے۔

48. جس دن (یہ) جمین دوسری جمین سے بدل دی
جائے گی اور جنملا آسمان بھی بدل دیے جائے گے اور
سب لوگ اہلہا کے رو بارہ ہاجیر ہونے گے جو اک ہے سب پر
گالیب ہے۔

49. اور یہ دن آپ مسیحیوں کو جنیروں میں
جکڈے ہوئے دے رہے ہیں۔

50. یعنی لیباں گندھک (یا اسے رہگن) کے ہونے (جو
آگ کو خوب بھڑکاتا ہے) اور یعنی چہرہوں کو آگ
ڈانپ رہی ہوگی۔

51. تاکہ اہلہا ہر شرخ کو یہ (آماماں) کا
بادلا دے دے جو یہ نے کما رکھے ہیں۔ بے شک اہلہا
ہیساں میں جلدی فرمائے والा ہے۔

52. یہ (کوئی نہ) لوگوں کے لیے کامیل ن پیدا کا
پہنچا دے ہے، تاکہ یہ نے یہ کامیل ن پیدا کا
یہ کیا کہ وہ جان لے کی بس وہی (اہلہا)
ماں بودے یہ کیا ہے اور یہ کی دانیشمند لوگ نہیں ہتھ
ڈاسیل کرے۔

فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ
مُسْلِمَةً إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو الْيُقْرَابَاتِ^(۲۷)
يَوْمَ تَبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرُ الْأَرْضِ
وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرْزُوا يَلِهِ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ^(۲۸)

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَ مَيْنَ^(۲۹)
مَقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ
سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطْرَانٍ وَّتَعْشَى
وُجُوهُهُمُ النَّاسُ^(۳۰)

لَيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ^(۳۱)
إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ
هُذَا بَلْغٌ لِلنَّاسِ وَلِيَتَذَكَّرُ إِلَيْهِ وَ
لَيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ
وَلَيَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابُ^(۳۲)

آیا توہا 99

15 سوتھی حیجرا مکہ یعنی 54

کوہ آیا توہا 6

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اہلہا کے نام سے شروع ہے جو نیہا یہ مہربان ہمہ شا رہم فرمائے والा ہے

1. اہلی کتاب را (ہکیکی ماں اہلہا اور
رسول ﷺ ہی بہتر جانتے ہیں)، یہ (بزرگی دہ)
کتاب اور رائشن کوئی نہ کی آیت ہے۔

الْأَقْرَبُ تِلْكَ الْيُتُّ الْكِتَبُ وَقُرْآنٍ
مُبِينٍ^(۱)